

به نام خدا

| ۱۳۹۷ |

نگارش فارسی

پنجم دبستان

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نگارش فارسی پنجم دبستان - ۲۰/۱
پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: پریچهر جلیلی‌آده، علیرضا چنگیزی، حاتم‌زندی، محمدرضا سرشار،
محمدرضا سنگری، اسدالله شعبانی، عبدالعظیم کریمی، زهرا السادات موسوی، شهین نعمت‌زاده
و عباسعلی وفايي (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
فریدون اکبری شلدره، حسین قاسم پورمقدم، نازیلا بهروان و مهتاب میرایی آشتیانی (اعضای
گروه تألیف)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی: لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر
هنری) - جواد صفری (نگارگر [طراحی گرافیک]، طراح جلد) - نوشین رستمی (صفحه‌آرا) - ثنا
حسین پور، سیاوش ذوالفقاریان و بهراد قریب (تصویرگر) - کامران انصاری (طراحی خط رایانه‌ای) - زهرا
ایمانی نصر، مریم جعفرعلیزاده، فاطمه صغری ذوالفقاری، فاطمه پزشکی، احمدرضا امینی و حمید
ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳،
دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ چهارم ۱۳۹۷
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و
برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.com
www.irtextbook.com مراجعه نماید.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-2434-3

شابک ۳-۲۴۳۴-۰۵-۹۶۴-۹۷۸

سروهای سرفراز آمدند
عاشقان به پیشواز آمدند

باغها بهار شد زبوی باد
آفتاب را به دشت هدیه داد

تا تو ای بهار تازه آمدی
مثل رودخانه‌های پرخروش

دسته دسته گل شکفت درزمین
آسمان برای چشم روشنی

فهرست

فصل چهارم: نام آوران

- ۴۹ درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا
- ۵۰ درس دهم: نام نیکو
- ۵۴ درس یازدهم: نقش خردمندان
- ۵۸ درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل پنجم: راه زندگی

- ۶۷ درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید
- ۶۸ درس چهاردهم: شجاعت
- ۷۲ درس پانزدهم: کاجستان

فصل ششم: علم و عمل

- ۸۱ درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود
- ۸۲ درس هفدهم: کار و تلاش

پیشگفتار

فصل اول: آفرینش

- ۱ درس اول: تماشاخانه
- ۱۲ درس دوم: فضلِ خدا

فصل دوم: دانایی و هوشیاری

- ۱۷ درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان
- ۱۸ درس چهارم: بازرگان و پسران
- ۲۳ درس پنجم: چنار و کدوئین

فصل سوم: ایران من

- ۳۳ درس ششم: سرود ملی
- ۳۴ درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
- ۳۸ درس هشتم: دفاع از میهن
- ۴۲

پیشگفتار: سخنی با آموزگاران محترم

خدای حکیم و دانای مهربان را سپاس می‌گوییم که ما را به مسیر تعلیم و تربیت این کشور راهنمایی فرمود و به ما فرصت داد تا بتوانیم گامی دیگر در بهسازی و تألیف کتاب‌های درسی برداریم.

کتابی که پیش روی شما همکاران گرامی گشوده شده، حلقه‌ی میانی از زنجیره‌ی دوره‌ی دوم ابتدایی است. دوره‌ی اول ابتدایی، سه سال نخست (اول تا سوم) و دوره‌ی دوم، سه سال دوم (چهارم تا ششم) ابتدایی را در بر می‌گیرد. بنابراین ساختار و محتوای فارسی پایه‌ی پنجم از سویی با پایه‌ی چهارم و پایه‌های پیش از آن، و از سوی دیگر با پایه‌ی ششم و بالاتر باید پیوستگی و همخوانی داشته باشد. در سازماندهی ساختار و تدوین محتوا، تلاش کرده‌ایم این هماهنگی و نظام پیوستاری را حفظ کنیم.

درک این انسجام درونی برنامه و کشف پیوستگی‌های عناصر سازه‌ای آن، آموزش را به مسیر درست می‌کشاند و فرایند یاددهی - یادگیری را نیز معنادارتر می‌سازد. به همین سبب از همکاران ارجمند درخواست می‌شود، پیش از آغاز آموزش، همه‌ی کارافزارهای (بسته‌ی) آموزشی را تهیه و مطالعه فرمایند و پس از شناخت اهداف آموزشی هر یک از اجزا و تشخیص ارتباط میان آنها، تدریس را آغاز نمایند.

این کتاب از دو پهنه‌ی اصلی زبان آموزی (مهارت‌های خواندن و مهارت‌های نوشتن)، به پهنه‌ی مهارت‌های نوشتاری و مکتوب زبان فارسی اختصاص دارد. در اینجا هدف ما این است که دانش‌آموزان آنچه را در پهنه‌ی مهارت‌های شفاهی یا خوانداری زبان از کتاب فارسی، دیده، خوانده، شنیده و آموخته‌اند و درباره‌ی آنها اندیشیده‌اند؛ اکنون بتوانند همان‌ها را بنویسند. در آموزش باید به این درهم تنیدگی مهارت‌ها و تأثیر دو سویه‌ی یادگیری آنها توجه داشته باشیم و برای رشد سطح یکی، از پیشرفت و توانایی‌های دیگری بهره بگیریم. دانش‌آموزی که خوب می‌خواند و درک درستی از خوانده‌ها دارد، اما در تبدیل خوانده‌ها به نوشته، ناتوان است؛ باید با تکیه بر توانایی او به درمان ناتوانی پردازیم. البته تشخیص آسیب‌ها و به‌کارگیری

شیوهی مناسب برای رشد سطح یادگیری و تقویت مهارت‌ها، از ظرافت‌های هنر معلمی است. بر پایه‌ی آنچه گفته شد و با توجه به اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی و برای تحقق اهداف مورد نظر آن، محتوای این کتاب، در بخش‌های زیر، سازمان‌دهی شده است:

 املا و واژه‌آموزی یا دانش زبانی: این بخش به تقویت بازشناسی و کاربرد شکل درست نشانه‌ها و ساخت کلمه در نوشتن، و تمرین و تثبیت آموخته‌های مربوط به دانش زبانی، اختصاص دارد.

 درک متن: در این قسمت، هدف این است که توانایی درک و میزان فهم دانش‌آموزان از متن‌های خوانده شده، تقویت گردد. برای رشد درک و دریافت، چند گام (خوانش متن، ایجاد فرصت برای تفکر، تمرین و تکرار و پاسخ به پرسش‌ها) پیش‌بینی شده است تا دانش‌آموزان را از سطح ساده و دریافت اطلاعات آشکار متن به لایه‌های زیرین و سطوح عمیق‌تر درک متن، هدایت نماید.

 نگارش (تصویرنویسی و انشا): فعالیت‌های این بخش، با هدف تقویت مهارت نوشتن، طراحی شده‌اند. این قسمت از کتاب، در حقیقت، جلوه‌گاه اصلی توانایی نوشتاری دانش‌آموزان است. از راه نوشته‌های دانش‌آموزی در این بخش، می‌توان به میزان یادگیری و درک فراگیران از آموزه‌های کتاب فارسی و دیگر درس‌ها پی برد.

در نوشتن از ظرفیت تصویر برای پرورش گفتار و نوشتار، بهره گرفته‌ایم و با شگردهایی همچون دقت در جزئیات، مقایسه‌ی پدیده‌ها، نوشتن تفاوت‌ها و همانندی‌ها، تبدیل شعر به نوشته‌های ساده و... این برنامه را در فارسی پنجم تداوم بخشیده‌ایم.

نکته‌ی شایسته‌ی تأمل، این است که هر موضوع نگارشی با چند راهکار همراه شده است که در آموزش و ارزشیابی باید مورد توجه قرار گیرد. این راهکارها با عنوان «توجه» تدوین گردیده است.

 هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها (فقط پایان فصل‌ها): بخش هنر و سرگرمی، پایان‌دهنده‌ی فصل کتاب و تمرینی با هدف جمع‌بندی و مرور آموخته‌هاست؛ هم جنبه‌ی هنری و حس زیبایی‌شناختی را تقویت می‌کند و هم فرصتی برای بازی‌های زبانی فراهم می‌سازد. این فعالیت‌ها در قالب بازی و یادگیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که پاسخ دادن به آنها دانش‌آموزان را غیرمستقیم به بازخوانی و یادآوری آموخته‌ها می‌کشاند.

گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری